

InterMil-opdatering nr. 5 om folkeretten og krigen i Israel/Palæstina

TEMA: Sydafrika indbringer Israel for Den Internationale Domstol (ICJ) for brud på *Folkekrigskonventionen*

Af Marc Schack & Astrid Kjeldgaard-Pedersen

5. januar 2024

InterMil-opdatering nr. 5 om folkeretten og krigen i Israel/Palæstina fokuserer på en ny ICJ-sag vedrørende *Folkedrabskonventionen*, som Sydafrika har anlagt mod Israel:

- **Hvilke specifikke overtrædelser af *Folkedrabskonventionen* påstår Sydafrika, at Israel er ansvarlig for?**
- **Med hvilke argumenter underbygger Sydafrika sine påstande?**
- **Hvad indeholder Sydafrikas anmodning til ICJ om at give ordre om 'midlertidige foranstaltninger'?**
- **Hvad er de sandsynlige næste skridt i sagen?**

Den 29. december 2023 modtog Den Internationale Domstol (ICJ) i Haag en ansøgning fra Sydafrika om at indlede en sag mod Israel. Sydafrika påstår, at Israel siden den 7. oktober 2023 har krænket sine forpligtelser under *Folkedrabskonventionen* af 1948, som både Israel, Sydafrika og 151 andre stater har tiltrådt. Sydafrikas sagsanlæg skal bl.a. ses i lyset af det retlige princip om *erga omnes partes*, som indebærer, at forpligtelser under *Folkedrabskonventionen* kan håndhæves af alle medlemsstater – også selv om de ikke er direkte involveret i den relevante konflikt. Den nyanlagte sag er ikke den eneste vedrørende Israel/Palæstina, som pt ligger på ICJ-dommernes bord. Som beskrevet i [InterMil-opdatering nr. 3 om krigen i Israel/Palæstina](#) anmodede FN's Generalforsamling i december 2022 ICJ om en rådgivende udtalelse om de retlige konsekvenser af Israels politikker i og omkring de besatte palæstinensiske områder. Den nye sag er imidlertid opsigtsvækkende af en række grunde, herunder at den giver mulighed for, at ICJ kan træffe afgørelser, der er bindende for Israel – og ikke blot afgive en rådgivende udtalelse.

Hvilke specifikke overtrædelser af *Folkedrabskonventionen* påstår Sydafrika, at Israel er ansvarlig for?

Sydafrikas centrale påstand er, at Israel med sin fremfærd i Gaza efter Hamas' terrorangreb den 7. oktober 2023 har begået folke drab, jf. *Folkedrabskonventionens* artikel III, litra A, i form af drab på palæstinensere, betydelig legemlig eller åndelig skade på palæstinensere, tvungne evakueringer og belejringen af Gaza, som har forhindret adgang til vand, mad, brændstof, elektricitet mv., samt gennem manglende adgang til medicinsk behandling mv. på grund af angreb på bl.a. hospitaler, og endelig på grund af foranstaltninger, der har til formål at forhindre palæstinensiske fødsler i Gaza. Påstandene bygger ud over Israels adfærd i Gaza på en række udtalelser fra israelske politikere, militærfolk mv. Sydafrika hævder endvidere, at Israel bl.a. har brudt *Folkedrabskonventionen* gennem tilskyndelse til folke drab, undladelse af at straffe folke drabshandlinger, sammensværgelse om at begå folke drab, samt direkte og offentlige tilskyndelse til folke drab.

Med hvilke argumenter underbygger Sydafrika sine påstande?

Sydafrikas argumentation indeholder tre hovedelementer. Først opridser Sydafrika **baggrunden for situationen i Gaza**, herunder igennem henvisninger til forskellige israelske politikker, som har været gennemført i området, ligesom der peges på tidligere konflikter og en række FN-rapporter fra 2001 til 2023, der med forskellige ordvalg har identificeret en række brud på folkeretten. Herefter gennemgås **Israels handlinger siden den aktuelle konflikts start** den 7. oktober 2023, som ifølge Sydafrika udgør bl.a. folke drab på palæstinenserne i Gaza. Der peges specifikt på 1) de mange dræbte palæstinensere, 2) de mange sårede og på anden måde udsatte personer, 3) tvangsfordrivelse og massive ødelæggelser af bl.a. beboelsesområder, 4)

den manglende adgang til tilstrækkelig mad og drikke, 5) den manglende adgang til husly, hygiejne og sanitære forhold, 6) den manglende adgang til lægehjælp 7) den generelle 'destruction of life' for palæstinenserne i Gaza, samt 8) indførelsen af foranstaltninger, der skal forhindre palæstinensiske fødsler. Endelig fremfører Sydafrika, at en række højtstående (og mere perifere) politikere, militærfolk mv., har udtalt sig på måder, som – i kombination med Israels handlinger i Gaza – beviser en **israelsk folke-drabshensigt**.

Hvad indeholder Sydafrikas anmodning til ICJ om at give ordre om 'midlertidige foranstaltninger'?

Sydafrika har i forbindelse med ansøgningen også anmodet ICJ om at udstede en ordre om såkaldte 'midlertidige foranstaltninger', herunder:

- At Israel øjeblikkeligt suspenderer sine militære operationer i og mod Gaza
- At Israel skal sikre, at alle militære og irregulære bevæbnede enheder, der måtte være styret, støttet eller påvirket af Israel, såvel som enhver organisation og personer, som kan være underlagt Israels kontrol, ledelse eller indflydelse, ikke tager skridt til at fremme de militære operationer
- At Israel (og Sydafrika) træffer rimelige foranstaltninger for at forhindre folke drab i relation til det palæstinensiske folk
- At Israel, i overensstemmelse med sine forpligtelser under *Folke drabskonventionen*, afstår fra at begå de handlinger, som oplystes i konventionens artikel II (bl.a. drab og handlinger, der påfører palæstinenserne levevilkår, beregnede på at bevirke gruppens fuldstændige eller delvise fysiske ødelæggelse)
- At Israel i forhold til handlinger, der påfører palæstinenserne levevilkår, beregnede på at bevirke gruppens fuldstændige eller delvise fysiske ødelæggelse, afstår fra og træffer alle foranstaltninger, herunder ophæver relevante ordre, restriktioner og/eller forbud, med henblik på

at forhindre, at palæstinenserne udsættes for tvangsfordrivelse eller mangler adgang til mad, vand, humanitær assistance, medicinsk udstyr og behandling mv.

- At Israel sikrer, at dets militær og eventuelle irregulære væbnede enheder mv. ikke begår nogle af de handlinger nævnt i de to ovenstående punkter, eller engagerer sig i direkte og offentlig tilskyndelse til at begå folke drab mv., og i det omfang disse deltager i noget sådant, skal Israel tage skridt mod at straffe
- At Israel træffer effektive foranstaltninger for at forhindre ødelæggelsen og sikre bevarelsen af bevismateriale, og at Israel ikke skal nægte eller begrænse adgangen for bl.a. fact-finding missions mv.
- At Israel skal forelægge rapport for ICJ om trufne foranstaltninger mv.
- At Israel skal afholde sig fra enhver handling og sikre, at der ikke træffes foranstaltninger, der kan forværre eller forlænge tvisten eller gøre den vanskeligere at løse.

Det er vigtigt at bemærke, at en ordre fra ICJ om midlertidige foranstaltningerne ikke forudsætter, at Sydafrika på dette stadie af sagen kan *bevise*, at Israel har brudt *Folke drabskonventionen*. Det er tilstrækkeligt, at de rettigheder, som Sydafrika søger at beskytte, er *plausible*, og at sagen er af en sådan karakter, at den giver domstolen *prima facie* (umiddelbar) jurisdiktion. I to andre aktuelle sager vedrørende *Folke drabskonventionen* – *Ukraine v. Rusland* og *Gambia v. Myanmar* – har ICJ udstedt ordrer om midlertidige foranstaltninger. Som beskrevet i [Inter-Mil-opdatering nr. 13 om folkeretten og krigen i Ukraine](#) gik ICJ-dommerne relativt langt, da de den 16. marts 2022 gav ordre til Rusland og enheder under russisk kontrol om øjeblikkeligt at indstille den militære operation i Ukraine. I *Gambia v. Myanmar* var [foranstaltningerne af 23. januar 2020](#) både mere begrænsede og mere direkte målrettet imod (at Myanmar skulle undlade) specifikke overtrædelser *Folke drabskonventionen*.

Hvad er de sandsynlige næste skridt i sagen?

ICJ har annonceret, at de første høringer, hvor domstolen skal forholde sig til Sydafrikas anmodning om midlertidige foranstaltninger, finder sted allerede den 11. og 12. januar 2024. Baseret på sagen *Ukraine v. Rusland* kan en afgørelse om midlertidige foranstaltninger forventes inden for få uger derefter. Beslutter ICJ-dommerne – som vi på baggrund af deres nylige praksis må formode – at de har jurisdiktion til at behandle sagen, vil parterne skulle fremlægge argumenter og beviser i en proces, der kan tage flere år. Det har i tidligere sager vist sig at være uhyre vanskeligt at løfte bevisbyrden for, at en stat er ansvarlig for folkedrab. Med udgangspunkt i denne praksis må det forventes, at ICJ også i den aktuelle sag vil kræve, at det etableres helt klart, at Israels handlinger falder inden for *Folkedrabskonventionens* snævre definition af folkedrab. Det vil f.eks. ikke være tilstrækkeligt for Sydafrika at vise, at Israels formål – uden samtidig hensigt til folkedrab – har været kollektiv afstraffelse af palæstinenserne for Hamas' terrorangreb eller etnisk udrensning af Gaza. I to tidligere sager, der angik forbrydelser begået i Eksjugoslavien i 1990'erne, undlod ICJ at klassificere en række meget alvorlige situationer som folkedrab. I de tilfælde, hvor ICJ ikke fandt det endegyldigt fastslået, at handlingerne var begået med folkedrabshensigt, bemærkede domstolen, at der kunne være tale om krigsforbrydelser eller forbrydelser mod menneskeheden, men at den ikke havde jurisdiktion til at afgøre dette. Kun Srebrenica-massakren i juli 1995 – som omfattede systematiske henrettelser af mere end 7.000 muslimske mænd og drenge og tvangsfordrivelse af kvinder, børn og ældre – faldt under folkedrabsdefinitionen. Det særlige for Srebrenica var efter dommernes opfattelse, at det i denne specifikke situation var uundgåeligt, at handlingerne ville medføre den fysiske ødelæggelse af den relevante gruppe, og hensigten til folkedrab lå derfor implicit i de ansvarliges adfærdsmønster. I det omfang Sydafrikas bevisførelse er centreret omkring Israels adfærdsmønster siden den 7. oktober

2023, vil Sydafrika således skulle dokumentere, at folkedrabshensigt er den eneste rimelige slutning, som ICJ kan drage. Det bliver en meget svær opgave for Sydafrika. Derfor bliver det også meget interessant at følge med i argumentationen og bevisførelsen vedrørende de af Sydafrikas påstande, der ikke angår direkte folkedrab, men tilskyndelse til folkedrab og manglende strafforfølgelse mv.

Om InterMil-opdateringerne:

I forbindelse med situationen i Israel/Palæstina udsender InterMil-projektets forskere løbende opdateringer. Her præsenterer vi i kort form de folkeretlige problemstillinger, konflikten løbende rejser, og giver vores svar på, hvordan de skal løses. Vi adresserer både temaer, som har været rejst i medierne, og temaer, som er ligger i forlængelse af vores forskning.

Om InterMil:

InterMil gennemfører praksisnær juridisk forskning og forskningsbaseret myndighedsbetjening inden for militære studier. InterMil-projektet er etableret ved en aftale mellem Det Juridiske Fakultet (i samarbejde med Forsvarsakademiet) og Center for Militære Studier på Københavns Universitet som et led i implementeringen af forsvarsforliget 2018-2023, hvori forligskredsen har udtrykt ønske om "øget fokus på de folkeretlige udfordringer forbundet med bl.a. deltagelse i internationale operationer, cyber, droner og højteknologiske og elektroniske kampmidler".

Læs mere om InterMil her:

<https://jura.ku.dk/icourts/research/intermil/>

Kontakt os

Astrid Kjeldgaard-Pedersen, professor
(astrid.kjeldgaard-pedersen@jur.ku.dk)
Cornelius Wiesener, adjunkt (cornelius.wiesener@jur.ku.dk)
Marc Schack, lektor (marc.schack@jur.ku.dk)
Iben Yde, adjunkt (ibyd@fak.dk)